

160. Van Dale, de letter J (1), de ANS en diversen

1. De claqueurs, die samen (tezamen) de claque vormden, droegen allen klakhoeden. Zo'n hoge hoed met veren wordt ook wel gibus genoemd. Wanneer ben je nu eigenlijk in de Heer en wanneer in den Here? De syntaxis gaat over syntactische zaken. De bijzin 'als zou zij liegen' is een irrealiszin. In het Belgisch-Nederlands is niet zomaar alles goed. Best iets heel anders kan het Nederlandsetaalgebruik opleveren. Ook minder- en minstbedeelden en lager- en laagstbetaalden deden mee aan de Vierdaagse in Nijmegen, de bekende vierdaagse afstandsmars.
2. De volgordebepaling was incorrect. Bepaalde constituenten kunnen een pre- en/of een suffix krijgen. Beide zijn het-woorden met als meervoud suffixen en prefixen. Gesnapt? Nou en of!
3. Is die keeshond van jou, de chowchow, weer beter? Maak je feta van geitenkaas? De hond was in- en inbraaf maar door- en doornat. De niet-roker had een non-talent voor verhalen vertellen. Hij was dus geen goede verhalenverteller. Is het WK [wee-kaa] nu in de week voor kerst of in de week voor Pasen? Ninevieter en Ninevitisch slaan op Ninevé. In de sjoel wordt niet gesjoeld.
4. Tussen gedachtestrepen staat vaak extra informatie. Poehpoeh, was dat werken! Jasses (tjasses, tjesses), wat was dat vies! Joepie, het is gelukt! Pf! Wat is het warm! Lekker puh, je greep er mooi naast!
5. Naar verluidt zal de lucht opklaren. Naar luid der wet ga je die zaak toch echt verliezen!
6. De imbroccata is een ingewikkelde nastoot bij het schermen. De meisjes zaten bij de revue.
7. Zou er weer een (sint-)michielszomer komen? Avant-gardistisch komt zeker van avant-garde.
8. Aftershave is een verkorting van aftershave lotion. Als je OZO [oo-zet-oo] achter de revers had in de Tweede Wereldoorlog, was dat een sjibbolet en bedoelde je daarmee 'Oranje zal overwinnen', o zo! O jee, o jeetje, o jees, we zijn bij de j. Hoeveel j's en j'tjes zal dat opleveren? De J staat onder andere voor joule.
9. Ja, maar hij was er niet. Loop trouwens niet te jamaren! Je zag heftig ja knikken en nee schudden bij de discussie op het olieplatform rond de jaknikker. De jebroer hield het op louter jaknikken. Een jaapje of kleinjantje vind je bij liggende patiënten. Dat kleine Jaap grote Jaap een jaap bezorgde, dat zal Jaapje heten! Sinds jaar en dag verouderde hij jaar in jaar uit. De jaarling bokjes (jaarlingbokjes) dartelden in de wei. Coluren zijn jaargetijsneden. Wist u dat een jab een punch is in de vechtsport dat en een jabiroe een zadelbekooievaar is? Houdt u zichzelf ook bezig met de ster-van-bethlehem [GB] en de op gelijksoortige wijze geschreven roos-van-jericho (of ook: jerichoroos, roos-van-Jericho [VD] oftewel anastatica?
10. De (het) jabot kwam bij mannen en vrouwen voor. Een jebroer is een ja-en-amenzegger.
11. De Wilde Jacht heeft betrekking op de oude Germaanse goden. De antilope- en leeuwenjacht zijn zeer in trek. De jachteduivel heet ook sint-janskruid. Een jachtdelict is een overtreding van de jachtwet. De jachtgodin Diana is waarschijnlijk geen naamgeefster van de diana-apen. De Jachthonden is (zijn) een sterrenbeeld. Een cheeta is een jachtluipaard. De charlatan werd naar de eeuwige jachtvelden gestuurd, de dood ingejaagd. Wat is dat, je ski-jack of je trainingsjack? Jaconnet is een soort katoenen mousseline. Het Tweede Jagers is de naam van een legerafdeling. De weitas is een jagerstas.
12. De jacquerie is de naam van de grote boerenopstand in Frankrijk van 1358. Jacuzzi's of jacuzzietjes zijn bubbelbaden.
13. Een jade(n) schaal is van jade gemaakt. Eerst moet je naar Jaffa gaan om in Jaffa te liggen. Stelen is jatten. Ze droegen allemaal een jaegertje. De jagersmis vindt plaats op Sint-Hubertus, 3 november. Dan wordt er rooms-katholiek (sint-)hubertusbrood gegeten. Een jaïn (jainist) hangt het jainisme, gekenmerkt door strenge ascese, aan. Een knoros is een jak. Eva vond in Adam haar ware jakob. Je zult toch maar jakob-evertsenogen hebben! De Jakobsstaf, de Gordel van Orion, vind je in het sterrenbeeld Orion. Een jakobsdood sterven, bewust en met de kinderen eromheen, kan heel mooi zijn.

Jalappenwortel is ook een stofnaam. Jali's zijn griotten, griotjes zijn dropjes en griottes zijn onder meer morellen. Uit jaloezie of na-ijver kun je de jaloezieën dichttrekken. Dit is een stuk voor jammerkast en jammerplank. Jammie, lekker! Jamu's, geneesmiddelen, stammen van Java.

14. We eten Brielse jannen en jan-in-de-zak toe. Hij is een hele jan en hangt de grote jan uit.

15. De effecten liggen bij Jan. In de louwmaand (januari) dronken we vaak lauwe koffie.

Rein Leentfaar